

GAZA
DAGBOEK

GAZA
DAGBOEK

Ton van der Kroon

Schrijver: Ton van der Kroon

Coverfoto: Berten.be

Coverontwerp: Erik Wiebes, Lemonpress.nl

ISBN: 9789402123982

© Ton van der Kroon

Inhoud

Voorwoord

Dagboek deel 1, 2004

Dagboek deel 2, 2005

Dagboek deel 3, 2006

Dagboek deel 4, 2007

Dagboek deel 5, 2008

Dagboek deel 6, 2009

Dagboek deel 7, 2014, De Jordaan

Dagboek deel 8, 2014, The Marnahouse

Dagboek deel 9, 2014, Dank

Dagboek deel 10, 2014, Warriors of the Heart

Dagboek deel 11, 2014, Een dagje aan het strand

Dagboek deel 12, 2014, De onderwereld

Dagboek deel 13, 2014, De donkere godin

De Olijfboom, kort verhaal

Nawoord

Over de auteur

'Men turn as they pray to the Holy place;

To Layla's home I turn my face.'

Ahmed Shawki

Voorwoord

In 2003 werd ik uitgenodigd om voor Theatre Day Productions, een Palestijnse theaterschool, trauma-hulpverlening te geven. TDP is opgericht door de Nederlander Jan Willems en zijn Amerikaanse vrouw Jackie Lubeck. Jonge Palestijnen worden opgeleid tot acteur, dramadocent of filmmaker, en ze maken honderden voorstellingen per jaar voor alle kinderen in de Gazastrook.

In 2003 begon mijn werk in Hebron met drie acteurs. In 2004 ging ik voor het eerst de Gazastrook in en begeleidde een groep van 11 acteurs, het derde jaar een groep van 8 vrouwen, het vierde jaar een groep van 80 acteurs, dramadocenten en kinderbegeleiders en het vijfde jaar een zelfde groep van 80 acteurs, dramadocenten inclusief de gehele staf van de school. In dit vijfde jaar had ik drie co-trainers bij me en ons bezoek vond plaats drie maanden na de bombardementen begin 2009 onder de naam 'Operatie Cast Lead.' In 2014 keerde ik terug naar de Gazastrook na de bombardementen in juli en augustus die 51 dagen duurden.

Ieder jaar schreef ik een artikel over mijn ervaringen in de Gazastrook met deze moedige, creatieve, warmhartige jonge acteurs, die voorstellingen maken voor de duizenden kinderen in de Gazastrook. Bijna geen enkel artikel werd geplaatst in de reguliere media in Nederland. Het beeld dat ik schetste van de

mensen in de Gazastrook bleek te persoonlijk, te intiem, te menselijk. De kranten wilden verhalen van slachtoffers, daders, terroristen, Hamasstrijders, niet van gewone mensen. Langzaam aan begon ik te begrijpen hoe de media meededen om het eenzijdige beeld van de oorlog, een ander volk met een andere religie, in stand te houden. Op een ochtend kwam een journalist van de BBC aan mijn ontbijt tafel in mijn hotel in Gazastad, en vroeg of ik nog slachtoffers kende die hij kon filmen. Hij had nog een minuut over voor zijn documentaire en zocht nog naar enkele beelden van incidenten, Hamasstrijders of moeders van terroristen. Ik beseftte opeens hoe een oorlog wordt gecreëerd, mede door ons.

In deze dagboekfragmenten wil ik gewone mensen in Gaza een gezicht geven, zoals ik ze heb leren kennen. De anekdotes in het verhaal zijn waar gebeurd, zoals ik ze heb gehoord van acteurs. De eerste zes artikelen beschrijven de jaren 2004 (Hebron, Westbank), 2004 (Gaza), 2005, 2006 en 2007, 2008, 2009. Daarna ben ik vijf jaar niet meer in de Gazastrook geweest. Ik keerde terug in 2014. De dagboekfragmenten van dit laatste jaar plaatste ik direct op Facebook, en vele mensen lazen mee terwijl ik in de Gazastrook aan het werk was.

Het boek sluit af met een kort verhaal, 'De Olijfbom', dat geïnspireerd is op de vele anekdotes en verhalen die ik gehoord heb, maar dit keer beschreven vanuit het perspectief van een Palestijnse jonge man, Youssef Nuseibeh.

Ik geef in dit boek geen politieke visie. Ik hoop dat de verhalen voor zich spreken en laat het aan de lezer zelf over om te oordelen.

Dit boek draag ik op aan Jan Willems en Jackie Lubeck, die mij het vertrouwen gaven om mijn werk te doen met de spelers van TDP.

21 september, Amsterdam

Ton van der Kroon

GAZADAGBOEK, DEEL 1

Hebron, 2004

‘Ik mis haar. Ze is mijn grote liefde. Maar ze spreekt niet meer met me. Ze raakt me niet aan. Ik snap het niet. Ze waardeert me niet. Hoe moet ik nu verder?’, de Palestijnse man kijkt radeloos naar de grond. ‘Vrouwen, ik weet niet wat ik met ze aan moet...’ Muhammad zwijgt.

‘Ik vertrouw ze niet’, zegt Ihab, een andere Palestijn. ‘Ik ben altijd bang dat ze me manipuleren. Je geeft ze een vinger en ze pakken de hele hand. Ze willen altijd van alles van je, trouwen, kinderen krijgen, dure kleren kopen etc. Ik kijk wel uit. Ik blaas me nog liever op.’

‘Ja, dat is nog beter,’ beaamt Raed.

‘Fijn, als jullie je nu opblazen, dan ga ik hier gezellig wat door Hebron wandelen, en de grafkerk van Abraham bezichtigen, wat jij, Amer?’

Amer kijkt me aan. ‘Ga jij maar naar de grafkerk, dan ga ik wel naar Amsterdam om een terrasje te pakken.’

Ik zit met vier Palestijnen in een theaterzaal in Hebron. Het zijn vier mannen, 27, 29, 35 en 45 jaar oud en allemaal acteur van een theatergezelschap. Ze maken voorstellingen voor kinderen. De leiding van het gezelschap, een Nederlandse man en een Amerikaanse vrouw, hebben me uitgenodigd om een training te

geven omdat de groep vastloopt. Niet op artistiek gebied maar op persoonlijk vlak. We lachen, we huilen, we dansen, we zingen en we rouwen om de dingen die we verloren zijn, de dingen die onmogelijk zijn, de dingen die pijn doen, de dingen die ons machteloos maken, zowel hen als mij. Drie dagen leven we op het scherpst van de snede, op leven en dood. We hebben het over oorlog en muren, over vaders en zonen, over vrouwen en geliefdes. Ons speelveld is de wereld.

‘Ik word hier gek. Straks worden we allemaal nog Majnun.’

‘Majnun?’

‘Majnun is een man die gek is. Majnun en Layla.’

‘Wie is Layla?’

‘Layla is de grote geliefde van Majnun, maar hij mag niet met haar trouwen. De situatie is hopeloos.’

‘En wat gebeurt er met ze?’

‘Er volgt een grote strijd om wie haar mag huwen die eindigt in een grote slachtpartij. Uiteindelijk wordt ze uitgehuwelijkt aan een ander. Majnun wordt gek van liefde, trekt de woestijn in en kan aan niets anders meer denken dan aan haar. Pas als ze dood is, kan hij zich op haar graf neerleggen en worden de twee geliefden verenigd.’

‘Een soort Arabische Romeo en Julia...’

‘Precies, ze kunnen elkaar pas krijgen als ze dood zijn.’

Aan het eind van de eerste dag haalt Omar me op, de chauffeur die me van Hebron terug naar Jeruzalem brengt, waar ik logeer in een appartement. Drie dagen lang pendel ik op en neer. Omar

heeft de radio aan staan met Arabische muziek. Opeens zet hij de radio uit. 'Controle, een checkpoint'. Hij zet zijn glanzende zonnebril op.

'Niets zeggen,' zegt hij. De Israëlische soldaat houdt ons aan.

'Hè, ken je me niet meer?' zegt Omar in het Hebreeuws. De soldaat kijkt hem aan.

'Uit het leger!' De soldaat kijkt verbaasd en wenkt dat we door mogen rijden. Omar zet de radio weer aan en zijn bril af. Zo, dat is weer opgelost.

'En als ze nou ontdekken dat je geen Israëliër bent?' Omar lacht en laat zijn blinkende tanden zien.

'Ach...Je moet leven.'

'Ik wil veel vrouwen,' gaat hij verder, 'en veel geld.'

'Hoezo, heb je teveel hormonen?' lach ik.

'Ja. Ik wil veel vrouwen hebben.'

'Kan dat? vraag ik.

'Ja, als je genoeg geld hebt.

'Maar kun je niet gewoon met een vrouw naar bed zonder haar te trouwen?' opper ik voorzichtig.

Zijn gezicht betreft. 'Gevaarlijk,' zegt hij. 'Heel gevaarlijk.'

'Maar heb je het wel eens gedaan?'

Hij lacht breeduit en zet de radio harder. 'Hier, luister, mijn lievelingsmuziek'. De Arabische muziek schalt door de auto en ik versta één Engelse zin in het lied: 'Majnun, I love you.'

De volgende dag gaat de rit vanuit oost Jeruzalem weer richting Hebron. We staan aan het eind van de stad in de file, voor een rood stoplicht.

‘Waarom wachten we?’ vraag ik na tien minuten.

‘Dit is een kruising.’

‘Ja, en?’

‘De andere weg is Israëlich en gaat naar de settlements. Hij wordt bewaakt door de soldaten.’

Ik kijk de situatie aan. Het Palestijns stoplicht gaat één minuut op groen, daarna gaat het Israëlich stoplicht tien minuten op groen. We staan nog steeds in de Palestijnse file. Er rijdt bijna niemand naar de settlements. Ik heb me voorgenomen niet geïrriteerd te raken, tenslotte ben ik hier maar 12 dagen. Sommige auto’s en taxi’s in de file draaien om. Ook Omar.

‘Ik weet een andere weg,’ zegt hij, ‘door West Jeruzalem. West is Israëlich, oost is Palestijns,’ legt hij uit en hij toont me tijdens de verdere rit hoe de situatie in elkaar zit. De ene weg is Israëlich, de volgende Palestijns, de ene heuvel is Israëlich, de volgende Palestijns, hier is een joods dorp, daar een Palestijns dorp. Dit is een verlaten akker van Palestijnen, maar door een Israëliche weg kunnen ze niet meer naar hun weiland, daar is een Israëlich checkpoint... En zo gaat hij verder op een gebied dat niet groter is dan de provincie Utrecht. Opeens rijdt hij zachter, draait zijn raam open en begint te toeteren bij een dorpje waar een groep mannen staan.

‘Idioot’ denk ik, ‘wie gaat hier nou provoceren?’

‘Israëlich?’ vraag ik.

‘Nee, Palestijns. Ik heb een Israëliisch nummerbord, daarom maak ik contact, anders bekogelen ze mijn auto met stenen.’

‘Oh.’

Dag twee van de workshop. Ik werk met een verhaal dat ‘de koning en het levenswater’ heet. Een koning ligt op sterven en zijn drie zoons gaan op zoek naar het levenswater, dat door een mooie prinses bewaakt wordt. De vier acteurs kiezen hun rollen in overeenstemming met de situatie in hun eigen leven: Amer wordt de koning die alleen maar kind wil zijn en in luiers over het toneel rent. Compleet Majnun. Ihab is de prins die de derde zoon speelt. Raed is de prinses die in een zwarte sari haat en bitterheid vertolkt. De vierde rol is een klein, maar wijs mannetje die de prins de weg wijst op een kruispunt. De eerste twee zoons in het verhaal negeren het mannetje op het kruispunt en kiezen de linker respectievelijk de rechter weg. Beide routes lopen dood. Prins ‘Ihab’ moet het anders doen. Maar hoe?

‘Je kunt pas het levenswater krijgen als je met haar trouwt,’ zegt het mannetje tegen Ihab. Ihab denkt na en besluit de prinses te verleiden. De prinses wil niet verleid worden. Ze is boos.

‘Je moet me het levenswater geven,’ zegt hij, ‘anders sterft de koning.’ Maar hoe hij ook zijn best doet, de prinses wordt alleen maar haatdragender, dreigender, gevaarlijker. Ihab wordt wanhopig.

‘Zie je wel, vrouwen zijn onmogelijk. ‘Op het laatst sleept hij de prinses naar de koning, haar half verkrachtend. ‘Geef dat levenswater, kreng.’

Ze vechten, en vallen op de grond. Het mannetje kijkt het schouwspel meewarig aan en koning Amer lijkt niet veel gezonder te zijn geworden van het levenswater. Hij speelt nog steeds met de poep in zijn luier. Na anderhalf uur stopt het spel. Iedereen is doodop. 'Het lukt niet. Waarom werkt dit nou niet?' 'Je hebt ook niet geluisterd naar het mannetje. Je moest haar trouwen, niet verkrachten. Daardoor bleef ze lelijk.' 'Maar ik heb haar toch verleid. Dan moet ze toch luisteren?'

Iedereen ligt op de grond. ogen dicht. *Voel het gewicht van je lichaam en ontspan je. Denk dat je in een prachtige open wei ligt, vogeltjes hoort. Opeens word je wakker en zie je een prachtige vrouw naar je toekomen. Ze strekt de hand naar je uit en helpt je omhoog. Wat kun je doen om haar te bevrijden van haar vloek? Hoe kun je haar bevrijden van haar kwaadheid, haar haat en bitterheid?* Over sommige wangen biggelen tranen naar beneden.

Amer is de eerste die spreekt. Hij vertelt hoe hij als jongen voor het theater koos. Het theater was zijn geliefde, zijn Layla. Hij zette zich helemaal in voor de Palestijnse zaak, totdat hij op een gegeven moment tijdens een voorstelling een mes op zijn keel kreeg van zijn eigen mensen. Of hij maar wilde stoppen met spelen. Dit was niet passend. Hij solde met de Palestijnse zaak; te veel humor, teveel spel, teveel plezier. Dit was niet wat Allah wilde. Dit was een serieuze zaak. Na het incident werd hij ziek; hij kon niet meer eten, niet meer drinken en belandde in het ziekenhuis. Een half jaar lang balanceerde hij op de rand van leven en dood. Hij wilde niet meer leven. Zijn ziel was verkracht.